

o. mgr lic. kan. Karol Wielgosz OP
ul. Stolarska 12
31 – 043 Kraków

Od dogmatu do kerygmatu.

Josepha Ratzingera/Benedykta XVI teologia głoszenia, ewangelizacji i misji.

STRESZCZENIE

Ścieżka od dogmatu do głoszenia stała się bardzo trudna – stwierdził w pierwszym zdaniu książki pt.: *Dogma und Verkündigung* Joseph Ratzinger – i *nie ma więcej żadnych wzorców myśli i założeń, które niosłyby treść dogmatów w codzienne życie*. Zamierzeniem prezentowanej tu pracy jest eksploracja szlaku wiodącego od dogmatu do kerygmatu, w celu opisanie teologii głoszenia, ewangelizacji i misji, którą można odnaleźć w teologicznym dorobku Josepha Ratzingera/Benedykta XVI. Czy można przybyć tę drogę i czy umożliwia to sformułowanie wewnętrznie spójnej teologii przepowiadania?

Według tego wielkiego teologa, dogmat jest interpretacją Pisma dokonaną przez pryzmat żywej wiary Kościoła, którego celem jest powiązanie w uporządkowaną całość treści kerygmatycznych. Kerygmat zaś jest orędziem o zbawiającym Jezusie Chrystusie. Jego celem jest prowadzić ludzi do spotkania z żyjącym Chrystusem. *Rozumiane w świetle dogmatu samo Pismo jest już kerygmatem* – stwierdził J. Ratzinger. Stąd, wydaje się, że można nie tylko stwierdzić, że dogmat jest ściśle powiązany z kerygmatem, ale także, iż zależność kerygmatu od dogmatu pozwala na sformułowanie ważnych postulatów dotyczących głoszenia Słowa Bożego.

Wymienione w podtytule: głoszenie (czyli akt przekazywania Ewangelii), ewangelizacja (czyli przekazywanie podstawowych treści Ewangelii) i misja (czyli przekazywanie podstawowych treści Ewangelii tym, którzy jeszcze jej nie znają) są oczywiście ze sobą powiązane. Działalność misyjna jest konkretną formą ewangelizacji, która z kolei jest szczególną formą głoszenia Dobrej Nowiny. Termin *teologia* wskazuje, że niniejsza rozprawa jest próbą dokonania koherentnego, metodycznego i uzasadnionego opisu wymienionych wyżej aktywności – tak, jak naturę teologii rozumiał Joseph Ratzinger. Mistrzem bowiem, na którego twórczości ma być oparte proponowane tu badanie jest Joseph Ratzinger/Benedykt XVI – nie tylko wielki teolog, ale i duszpasterz. Zatem autor, którego całe życie dokonuje się na szlaku łączącym dogmat z kerygmatem, a którego twórczość nigdy nie była szczegółowo badana pod tym kątem.

Czy J. Ratzinger/Benedykt XVI w swoich pracach prezentuje całościową i metodyczną wizję przepowiadania? Czy można w nich odnaleźć nić wiążącą dogmat z kerygmatem – ścieżkę wiodącą od pierwszego do drugiego? Czy jego teologia jest atrakcyjna dla biorących udział w

dyskusji na temat ewangelizacji i misji? Te pytania wyznaczają obszar badawczy niniejszej rozprawy.

Dyskusja dotycząca ewangelizacji i działalności misyjnej jest żywa nie tylko w kręgach akademickich, ale toczy się na wszystkich płaszczyznach życia Kościoła. Dotyczy najbardziej palących kwestii: czy jest zależność pomiędzy doktryną i duszpasterstwem? Czy można doświadczyć mocy Bożego Słowa, nie akceptując Chrystusa, jakim jest? Kto jest podmiotem działań ewangelizacyjnych i misyjnych? Z tą tematyką związane są też zagadnienia takie, jak inkulturacja, hermeneutyka wiary, interpretacja dogmatów oraz dialog międzykulturowy i międzyreligijny. Głos Benedykta XVI (tak cenionego za umiejętność dokonywania syntezy), który nie jest często przywoływany w tym poszukiwaniu, jest warty przypomnienia.

Metoda. Aby dokonać naukowej syntezy twierdzeń Josepha Ratzingera dotyczących głoszenia Ewangelii, analizie poddano jego wypowiedzi na ten temat. Pewne z nich dotyczą bezpośrednio głoszenia Ewangelii, inne zaś – równie istotne – odnoszą się do tej kwestii pośrednio – dotyczą relacji między Osobami Trójcy Świętej lub natury Kościoła. Jest ich bardzo dużo oraz są rozproszone w dziełach o różnym charakterze i teologicznym znaczeniu. Aby nie wrywać ich kontekstu, ani tym bardziej nie zdeformować myśli omawianego teologa, w niniejszej rozprawie zostały one odczytane za pomocą określonego klucza hermeneutycznego. Jest nim personalizm – filozofia, która w znaczny sposób ukształtowała sposób uprawiania teologii przez Josepha Ratzingera. Warto zaznaczyć, że namysł nad jego teologią przez pryzmat zawartego w niej personalizmu pokazuje, że jego refleksja jest uprawiana – wbrew często formułowanym zarzutom – w dialogu ze współczesną myślą oraz w oparciu o filozofię. Głoszenie, ewangelizacja, misje są więc ukazane w niniejszej pracy z perspektywy personalistycznej. Również dogmat i kerygmat są prezentowane w ten sposób.

Aby zrealizować przedstawiane zamierzenie, niniejsza praca składała z trzech rozdziałów zatytułowanych kolejno: *Bóg głoszący Dobrą Nowinę, Kościół głoszący Dobrą nowinę, Chrześcijanin głoszący Dobrą Nowinę*. W pierwszym z nich zostały przedstawione sposoby komunikowania się Osób Trójcy Świętej. Dla Josepha Ratzingera początkiem przekazywania Dobrej Nowiny (i Nią samą), jest akt rodzenia Syna (Słowo Przedwieczne) przez Ojca, a dialog Ojca, Syna i Ducha Świętego jest nie tylko modelem ewangelizowania (przyjmowania i głoszenia Słowa Bożego), ale jest treścią, źródłem i celem wszelkiego przepowiadania Ewangelii. Dialog ten nie jest tylko wymiarem wewnętrznego życia Trójcy. Stwarzając świat, uczestnicząc w jego dziejach, Wcielając się Bóg toczy go również poprzez/w/dla świata. Jest aktualizowany w działalności Kościoła i wierze chrześcijan – określa więc nie tylko formę głoszenia, ale i jej treść. Drugi rozdział dotyczy dróg używanych przez Boga, aby mówić o sobie poprzez Kościół, do

Kościół i w Kościele. Kościół bowiem nie jest autonomicznym podmiotem, jest Ciałem Chrystusa ożywianym Duchem Świętym. Celebując liturgię, tworząc kulturę, przyjmując męczeństwo, Mistyczne Ciało jest przez swą Głowę – Chrystusa włączane w dialog Osób Bożych. W ten sposób staje się przestrzenią intymnego, osobistego spotkania ludzi z Osobami Trójcy Świętej. To natomiast jest treścią trzeciego rozdziału niniejszej pracy. Nie wystarczy bowiem opisać cechy ewangelizacji prowadzonej przez wspólnotę Kościoła, konieczne jest pokazanie jak w Kościele poszczególne osoby odkrywają Boga, zaczynają w Niego wierzyć oraz Go głosić. W przeciwieństwie do Kościoła, który jest „tylko” Ciałem Chrystusa, poszczególne ludzie są autonomicznymi (pełnymi, choć otwartymi) osobami. Liturgia i życie Kościoła, forum sumienia – to są przestrzenie, w których każdy człowiek powinien Boga usłyszeć, dać Mu odpowiedź i o Nim opowiedzieć. Osobiste przeżycie dogmatu pozwala na doświadczenie kerygmatu (które także może być tylko osobiste) i głoszenie Ewangelii całym sobą (osobą).

Takie koncentryczne przedstawianie badań nad pozwoliło nie tylko na zaprezentowanie pożądanych cech chrześcijańskiego przepowiadania, ale na pokazanie całości wizji Josepha Ratzingera – pokazaniu, że wypracował on teologię głoszenia, ewangelizacji i misji, która choć nie jest systemowa i poruszająca wszystkie wątki związane z tymi zagadnieniami, to jednak jest całościowa, metodyczna, filozoficzna, a nade wszystko: dogmatyczna – jej forma i treść jest ukształtowana przez prawdy wiary. Dlatego nie jest ona jedynie zbiorem praktycznych rad, jak efektywnie mówić o Bogu, ale jest teocentryczną refleksją nad tym, kim Bóg jest, czym/kim jest Jego Dobra Nowina i jak można uczestniczyć w akcie jej przekazywania.

Teologia Josepha Ratzingera/Benedykta XVI nie jest często przywoływana, gdy mowa jest o głoszeniu, ewangelizowaniu i działalności misyjnej. Zaproponował on jednak aktualna i ważną wizję, jak te aktywności Boga, Kościoła i poszczególnych chrześcijan mogą być realizowane. Dzięki temu jego dorobek stanowi też ważny głos w dyskusji nad relacją między doktryną, a duszpasterstwem, inkulturacją i dialogiem międzykulturowym. Jego myśl może być rozwijana nie tylko poprzez aplikację jego twierdzeń w kościelnej praktyce, ale przez uprawianie teologii w kluczu personalistycznym i metodologiczny namysł, jak wiara i Ewangelia powinny kształtować sposób uprawiania teologii.